

לונדון, 11.8.36

למרכז המפלגה -

איני יודע אם מכחבי זה עוד ימצא את החברים היוצאים
לישיבת הוה"פ. זה שבועות אחדים איני מוכשר לעבודה מסודרת,
כי מזג האוויר הלונדוני הכריע אותי, ולא בכל יום אני מוכשר לעזוב
את המטה, ומסעם זה לא יכלתי לספל בכמה ענינים שנדרשתי להם
בסלגרמות מירושלים, וגם לא יכלתי להגיב מיד על הפרוסוקולים
שקיבלתי מישיבות המרכז והועדה הפוליטית; אבל אם גם באיחור
זמן אין אני רואה עצמי בן חורין להמנע מהבירור שהיה בועדה
הפוליטית ביום 28.7.36 ובמרכז מיום 3 לח"ז.

רואה אני שכל החברים מחנגרים להחרמת הועדה המלכותית
גם במקרה של הפסקת העליה ומבין אני את נימוקיהם, אולם עלי
להגיד שלבי אינו שלם לגמרי עם עמדה זו, אם כי ראשי אינו יכול
לחלוק עליה. אבל כאן אעמוד רק על השאלות שנשנו במחלוקת בישיבות
הנ"ל.

גם לקפלן וגם לסבנקין ברור שלפני הועדה יופיעו רק
שני צדדים: אנחנו מצד אחד, הערבים והממשלה מצד שני. אני
שולל בתוקף ובהחלט עמדה פשטנית ומחוסרת יסוד זו. האמנם מזדהית
עמדת הממשלה עם עמדת הערבים? בבואי לשלול הנחה תמוהה זו,
הנחה אבסורדית לדעתי, איני מחוייב כלל להניח הנחה אבסורדית
שניה, כאילו עמדת הממשלה מזדהית עם עמדתנו אנו. אבל קשה לי
להסביר לעצמי כיצד חברים אלה אינם רואים שיש שלוש עמדות
ושלושה צדדים, כי כשם שהממשלה אינה מזדהית אתנו כך אינה

מזדהית עם הערבים.

העמדה הערבית היא לא פחות ולא יותר; הלאה האנגלים והיהודים. זוהי ארצנו, ואנחנו צריכים לשלוט בה, אנחנו לבדנו ורק אנחנו. זוהי כל התורה הערבית כולה, ואידך אינו אלא פירוש. הזוהי עמדת הממשלה?

אין זו עמדת הממשלה (הארי"ת) אפילו ביחס לחלק אחד של עמדת הערבים, לחלקה היהודי. לא הפסקה גמורה של עליה, לא איסור גמור של רכישת קרקע. אפילו לא איסור מפורש על היות רוב יהודי. קפלן יודע זאת כמוני. הוא יודע שלא בלונדון ולא בירושלים - וקודם כל לא בירושלים - נמנעו מחת התחייבות שהיהודים לא יוכלו להיות רוב. וזוהי השאלה הבורעת, האקסואלית; ואולי בגללה יותר מכל נעשה בארץ כל מה שנעשה.

ואם הממשלה - בינה לבינה, ובינה לבין הערבים - אינה מזדהית עם עמדת הערבים אפילו רק כלפי היהודים פהי החכמה והברכה והתועלת בזהותנו אותה עם הערבים? האין אנו מצויים קודם כל לראות נכוחה, דברים כהוויחם, ולהמנע מסילוף עובדות=יסוד שלא לטובתנו אנו?

בועדת שו הופיעו באמת כמעט רק שני צדדים, ואני מסופק אם גם אז התנהגנו לגמרי בחכמה, אם כי התנהגותנו אז היתה מיוסדת פחות או יותר על העובדות הפוליטיות. אבל איני מבין, למה לנו לסרס את העובדות למען דחוף את הממשלה עוד יותר לצד הערבי. תהיה לנו התאבקות לא קלה עם הממשלה ובעניינים לא פחותים כלל וכלל. המרחק בינינו ובין הממשלה הוא די עצום - ואיני רואה כל צורך בהרחבת הפרץ על ידי דברי הבאי וגוזמא שאין להם שחר, ואשר

יעשו אותנו לצחוק בפני כל בר-דעת בלתי משוחד.

אין אני גם מסוגל לחפוס את דברי ביילינסון שלא היה (מדוע הוא משתמש בעבר-הדברים לא עברו עדיין, ואני חושש שלא יעברו כל כך מהר) מרד ערבי. האין בארץ מרד ערבי? אני יכול להצטרף (לא בכל) לסברה, שאילו הייתה הממשלה מראשית המהומות (ולפניה) מתנהגת אחרת לא היו הדברים מגיעים לידי כך (אם כי אין וודאות כזו בלבי), אבל איני יכול להתעלם מעובדה דוקרת שיש ויש בארץ התקוממות ערבית. קיום השכדה אינו חלוי מהגורמים שאיפשרו את התרחשותה. יתכן שהממשלה יכלה למנוע אותה. אפשרות היפורסית של מניעת עובדה אינה מאפסת עובדה כשישנה והעובדה קיימת. אולי יש באיזה ספר פרסקריפציה מדעית למרד, אבל מה לעשות כשהמורדים אינם מודים במדע זה ומורדים גם בהלכה ועושים מרד לפי הבנתם ומושגיהם ויכלתם הם? הערבים נלחמים בנשק ובשביתה ובסירור ובסבוסט וברצח ובהרס רכוש נגד המשטר והשלטון - לרבות העליה היהודית הנשענת לפי דעתם על משטר זה. וכי מה עליהם לעשות עוד למען שמעשיהם יהיו ראויים לשם מרד והתקוממות? אני סוכן ומזומן (אני חושב זאת לחובת-חיים שלנו) לדבר בפני הועדה ובפני דעת הקהל על רצח והשלכת פצצות בילדים ועל שרפת שדות, כי אני חייב לדבר על הפגיעה בנו, ומבחינתנו אנו יש רצח וחמס והרס. איני מכיר במרד נגדנו, כי אין אנו שולטים על הערבים, אין אנו הממשלה, ואין זכות מרד נגדנו קיימת, כי זכותנו לחיות ולעבוד ולהתרבות היא אפרוורית, אכסיומטית ובלתי מופרכת. אבל איני יכול לא לראות את העובדה שהערבים מתקוממים נגד השלטון והמשטר - מתקוממים

במעשי אלמות ובנשק ביד נגד משטר הכולל גם מנדט ובית לאומי ועליה יהודית. האם הם פועלים כסוכני הממשלה, האם עושים שליחות של כוח זר - ולא שליחות העם הערבי כפי שהם מבינים אותה? האם אינם רוצים בכוח לשנות את המשטר? לזה קוראים בעברית מרד והתקוממות, ואיני חופס את הכפירה בעובדה זו. זהו לדעתי מרד בלתי צודק, ובלעז הייתי קורא לזה לא רבולוציה אלא קונטר-רבולוציה. אבל זוהי התקוממות - ומה בצע אם נחלס ממנה?

אם ביילינסון רוצה דווקא לתת למרד הערבי שם אחר - לא איכפת. יקרא לו צ'מורנצ'יק. על וויכוח של מלים ושמות לא כדאי לעמוד. אבל ביילינסון מסיק מהנחתו שתי מסקנות מסוכנות, ונגד שתי המסקנות חייבים להתקומם בכל הכוח.

אחחיל מהמסקנה השניה: "אם התקוממות הייתה כאן, אז אין ברירה ואין הצלה לנו, ועלינו להוריד את הדגל". מה זאת? מדוע? אם הערבים מתקוממים נגדנו (ולצדרי העמוק ברור שהם מתקוממים נגדנו) - עלינו להוריד את הדגל? אם הערבים מתקוממים נגדנו - עלינו לשבור התקוממות זו, במידה שזה אפשר (ואני מאמין שזה אפשר). מאימתי נעשו הערבים פוסקים על גורל חיינו? אפשר יש כאן טעות בפרוטוקול, והציטטה שהבאתי היא משובשת, אבל איני יודע חתירה יותר מסוכנת נגד הרעיון הציוני והמעשה הציוני מהנחה זו שרשומה בפרוטוקול. קשה לי להעלות על הדעת שביילינסון סבור באמת שיש באיזה מעשה שהוא שעלולים הערבים לעשות משום חיוב הורדת דגלנו.

חולק אני גם על מסקנתו הראשונה ש"אם החקוממות

היתה כאן כי אז כל התנהגותנו בשלושת החדשים האלה (מדוע שלושה? -

ארבעה!) היתה התנהגות טפשית", ו"אם היתה כאן החקוממות

מחובתנו היה לענות בהחקוממות נגדית", כי "אז היו כפות

המאזנים מעוינות". מדוע אנחנו חייבים גם אנו לענות

בהחקוממות, כלומר בפיצוץ רכבות, בהריסת גשרים, ברציחת שוטרים

וחיילים, בשרפת שדות ורצח ילדים - מדוע אנחנו צריכים לעשות

מה שעושים הערבים? מפני שאז - מסביר ביילינסון היה העם

האנגלי מחרשם לכל הפחות מפצצות משני צדדים. אין ספק שהיה

מחרשם - אבל למה היתה מביאה החרשמות זו?

בוויכוח שיש בתוכנו ע"ד אנגליה נראה לי שזוהי

נקודה מרכזית, ואנסה לברר עמדותי במידת יכולתי.

החייבים אנחנו לעשות מה שעושים הערבים?

אני חייב לעשות מה שעושה השני רק אם ישנם שלושת

התנאים האלה:

(א) אם אני רוצה בדיוק מה שרוצה השני,

(ב) אם אני נמצא בדיוק באותו המצב שנמצא בו השני,

(ג) אם המעשה שעושה השני הוא המעשה היחיד העלול

להביאו למחוז חפצו.

הקיימים שלושת התנאים האלה בהשוואת היהודים והערבים?

(א) הרוצים אנו אותו הדבר שרוצים הערבים?

הערבים רוצים להפטר מהשלטון האנגלי וכל הכרוך בשלטון

זה לדעתם, דהיינו הבית הלאומי, עלית היהודים וכו'.

אין אנו רוצים להפטר מהשלטון האנגלי, ואין אנו רוצים להרחיק את הערבים מהארץ.

(ב) הערבים נמצאים במצב כזה שאינם זקוקים לעליה ערבית. הם נמצאים בארץ ובסביבותיה, ואם לא יהיה שלטון זר - יתפסו הם את השלטון וישאירו את הארץ בהוויחה.

אנו נמצאים מחוץ לארץ, עלינו ליצור תנאים פוליטיים וכלכליים שיכשירו עליה יהודית; אנו זקוקים לשלטון זר, חיצוני שיגן עלינו ויסייע לעליתנו. אנו מעוניינים בשנוי יסודי של הסטטוס קוו. כוחנו העיקרי הוא לא בארץ אלא מחוצה לה. וכוח זה אינו שווה ואינו דומה לכוח הערבים בארץ וסביבותיה.

(ג) הערבים יכלים להשיג את מבוקשם רק על ידי מרד והתקוממות - אם אלה יצליחו. זהו האמצעי היחיד המכוון למסרה שלהם. אם באמצעי זה לא ישיגו הכל - ישיגו חלק. אם לא יצליחו לגרש את האנגלים - יצליחו לכל הפחות (כך הם מקווים - ובצדק) להפחיד אותם. מרד והסתלת פחד - אלה הם האמצעים האפקטיביים שהערבים צריכים להשתמש בהם למען השגת מטרחתם.

החושג מטרחתו אנו במצבנו אנו במרד ובהסתלת פחד?

כשהערבים יסילו פחד על אנגליה ע"י התקוממות בארץ (גם אם הלכסיקון של ביילינסון לא יודה בשמוש הנכון של מלה זו במקרה זה) וע"י אפשרות של התקוממות בעבר הירדן, בעזרה צבאית מעריק ומערב - הם עלולים להשיג הרבה או מעט: או שירחיקו לגמרי או שיפחידו את אנגליה עד כדי הגדלת כוחם של הערבים בשליטה על הארץ.

ביילינסון ובמקצת גם טבנקין אומרים: גם עלינו
לאחוז באמצעי זה, גם עלינו להפחיד את אנגליה, כאן לדעתי
מונחת הסעות היסודית והשורש של הוויכוח בינינו, בשבילנו לא
סטפיק, כמו שסטפיק לערביט, להסיל פחד על האנגלים. ולא רק
מפני שאינני יודע פחדו של מי יהיה יותר גדול בעיני האנגלים,
אם הפחד מהיהודים או הפחד מהערבים, אלא מפני, שלדעתי, הפחד
כשהוא לבדו אינו יכול להיות המניע של פוליטיקה פרוציונית בחוץ
העם והממשלה האנגלית, כמו שפחד מפני הערבים יכול להיות המניע
של פוליטיקה פרו-ערבית. איני מאמין שאנגליה חסייע להכניס
את העם היהודי לא"י וחהפוך את הארץ לארץ יהודית מתוך זה שאנו
נסיל עליה את פחדנו. אין אני שולל הסלת פחד בכל המקרים ובכל
המסיבות, ואני סבור שבחנאים ידועים עלינו להסיל פחדנו במידת
יכלתנו למען השפיע על אנגליה לעשות פעולה ידועה, או מה שיותר
קרוב למציאות, למען מנוע אותה מפעולה ידועה נגדנו. אבל אני
רואה הבדל יסודי, הבדל נוקב עד החתום, בין עמדתנו אנו ובין
עמדת הערבים ובין האמצעים המכוונים למסרתנו אנו ובין האמצעים
המכוונים למסרתם הם. המעשה שאנו רוצים לעשות מחייב רכישת
עזרת האנגלים, המעשה שהערבים רוצים לעשות מחייב מלחמה באנגליה.
והאמצעים שעלולים להיות סם-חיים לערבים עלולים להיות בשבילנו
סם-מוות. לא מה שעושים הערבים קובע את דרכנו, והקבלת תכסיסנו
לתכסיס הערבים אני רואה כשגעון והחאבדות. המסרה הפוליטית
שלנו, השונה חכלית יסוד מהמסרה הפוליטית הערבית (בחקופה זו)
מחייבת גם אמצעים שונים בהחלט.

טבנקין שואל: למה אנו מחויבים בלויאליות כלפי

אנגליה בתנאים אלה? אין אנו מחויבים בכלל בלויאליות כלפי אנגליה. השאלה אינה מונחת לגמרי על שטח זה. לא חובת לויאליות מצדנו יש כאן או אין כאן, אלא אנו מעונינים, כאשר לא מעונינים הערבים, בלויאליות של אנגליה כלפינו, והפרובלימה הפוליטית הגדולה, המכריעה שלנו היא: כיצד להביא לידי לויאליות זו של אנגליה כלפינו.

אין זו שאלה מוטרית - אלא שאלה פוליטית. מה הם הצרכים, המעשים והאמצעים אשר יגבירו ויגדילו את הלויאליות האנגלית כלפי העזרה שהיא התחייבה לתת לנו?

אחד האמצעים הוא מלחמה בצעדים המכשילים של הפקידות, כשהיא עושה צעדים מכשילים (והיא עושה - אין וויכוח בינינו בענין זה), אבל גם מלחמה זו מניחה (ובלי הנחה זו אין טעם למלחמה נגד מעשי הפקידות) שהדבר שאנו קוראים לו אנגליה רוצה וצריך לרצות לסייע לנו; שבאיזה מקום מכריע באנגליה יש רצון טוב (מתוך אינטרס, אהדה, התחייבות או איזו סיבה שהיא) כלפי מפעלנו, ועלינו למצוא דרך איך להגביר את הרצון הטוב הזה - ומפני כך אי אפשר ואסור לנו לבחון כל דרך וצעד מבלי השאלה הקובעת הזאת: היביא דרך וצעד זה להגברת הרצון הטוב או להחלשתו?

ואין אני מאמין שספוח האשמות מוגזמות, פנטסיות על הפקידות, התעלמות מחיובים (אפילו חלקיים) זהו הממשלה הארצישראלית עם הסרוריסטים וכדומה לזה - איני מאמין שאלה מסוגלים להגביר באנגליה את הרצון הטוב כלפינו. ועוד פחות מזה אני מאמין שנקיטת ייסת הפעולה הערבית עלולה להגדיל את

הלויאליות של אנגליה כלפינו. ואין לי צורך לכפור בעובדת
ההתקוממות הערבית למען המנע מהמסקנה התמוהה שאין לנו ענין
בסידור התקוממות מקבילה.

אין הקבלה בין דרכנו הפוליטית ובין דרך הערבים.

עלינו להתכונן לועדה בארבע שאלות יסודיות:

(1) עליה, (2) קרקע, (3) משטר, (4) מקידות.

יתכן שהפסימיזם של משה מוצדק, וכשאנגליה עומדת

לפטר אותנו ממשרחנו לא נשיג הגדלת המסכורת. על פי רוב

הפסימיסטים מנצחים - ואף על פי כן עלינו לעמוד על הגדלת

העליה, עלינו להכין חומר שיוכיח שהעליה הגדולה בשנות 1933-1935

לא סיפקה את הצרכים של הארץ (ולא רק של העם) ועלינו לבסס בחומר

מדעי ופוליטי את האפשרות והצורך של עליה יותר גדולה: גם

מפני המהומות, גם מפני סכנת הסירור, גם מפני צרכי הארץ, גם

מפני צרכי העם, וגם מפני הצורך הכלכלי של הישוב הערבי בארץ.

המערכה לא חסרים בועדה המלכותית. הרקע של המאורעות,

רשומם באנגליה, הרכב הועדה - כולם ישוו להצעות הועדה ערך

עצום, להצעות ועדות שו, ולא קלה תהיה מלחמתנו בועדה זו,

אבל חוששני שבין כך ובין כך לא נמלט ממלחמה, כי מסקנות

הועדה עלולות להיות הרסניות, ונאלץ לעמוד במערכת דעת הקהל

באנגליה - נלחם אז על האמת כמו שהיא, על אמת צרכינו ומצוקתנו,

בגולה ובארץ, ואל נעשה מלאכתנו לחצאין. כאן אני מקבל הקבלה:

אם מדברים על פחד הערבים - לא הסלת פחד הערבים על אחרים - יש פחד יהודי גדול יותר הרבה: פחד מכליון בגולה, פחד ממהומות בארץ, שאין לו תרופה אחרת אלא עליה גדולה.

גם מבחינה תכסיסית עלינו להלחם בועדה על עליה גדולה. עלינו לגולל את כל פרשת מצוקתנו בגולה - גרמניה, פולין, שאר ארצות מזרח אירופה ודרומה. ומה יחשוב איש מדינאי כשיאמרו שהפתרון למצוקה זו הוא עליה של כמה עשרות אלפים אחדות בשנה? כמובן שתביעתנו לעליה גדולה צריכה להיות מבוססת על אפשרויותיה של הארץ ועל שנוי הפוליטיקה האנגלית, אבל אנו יכולים להוכיח לא רק צורך עליה - אלא גם אפשרותה. ואל יענו לנו שהיו מהומות אחרי עליית 1935 - היו מהומות גם אחרי חוסר עליה של שנות 1927-1928.

ובשאלת הקרקע אין להסתפק בחכמית רופין שויצמן עומד עליה. עלינו להכניס עבר הירדן לדיון.

הסירמס אוף רפרנס של הועדה הם כל כך רחבים וסתומים שאין דבר כמעט המוצא מאפשרות של בירור, אם רק לא יהיה לכתחילה הרצון הרע של הועדה לסתום את פינו.

אם יש לנו תרעומת צודקת גדולה ביחס לקרקע, היא לא רק בחלוקת קרקעות הממשלה ובחוסך עזרה לפיתוח הארץ - אלא בסטטוס המשונה של עבר הירדן, שהוא פתוח ליציאה למערב, פתוח גם לכניסה של ערבים למזרח, אבל סגור בפני אזרחי א"י יהודים, אפילו לשם הושבת ערבים מערביים כעזרה ברכישת קרקעות במערב. אנו יכולים להסכים לערובות של אי-נישול אם יכניסו בחשבון את אדמות עבר הירדן.

בשאלת המשטר נעמוד בפני מוסדות רפרזנטטיביים ובפני קנטוניזציה. קנטוניזציה זו שזוממת הממשלה מחנגרת למנדט - ולא יקל כל כך להטילה עלינו. איני מאמין שגם הערבים יסכימו לה, כי לפי ההגיון הגיאוגרפי של החישובותנו מגיע לנו חלק גדול של החוף ואדמת העמקים. ואיני מניח שהערבים יסכימו לכך. קנטוניזציה אדמיניסטרטיבית מסוימת בוא תבוא בלי ספק, ואנו בעצמנו מסייעים לבואה. אבל הפתרון הפוליטי המתקבל על הדעת איננו אלא זה שחנועתנו קיבלה אותו זה כמה שנים - פריסט. ועלינו להכשיר את הוה"פ לרעיון זה, אם כי מטעמים תכטיטיים לא טוב שהצעה זו תבוא מאתנו. אבל נוכל להעמיד את הועדה לפני הכרח של פתרון זה - או אחריה דעת הקהל באנגליה, כי אין פתרון אחד, אם רוצים לקיים את המנדט ורוצים לעקור את הפחד ההדדי שיש גם ליהודים וגם לערבים מפני שלטונו של הצר השני. רעיון הפריסט מחייב את שלטונה של אנגליה - כמכריע - וגם מטעם זה יש יתרון פוליטי בפריסט, כי אנו מעוניינים בסידור כזה אשר יחזק את הצורך של השלטון האנגלי בארץ.

אפשר לטעון שבכל שלוש השאלות העיקריות הללו אני מציע מוצא שיש בו יתרונות לנו, ליהודים - ומה בדבר הפחד הערבי? נראה שזהו מרכז מלחמתנו. עלינו להלחם נגד החיזה (וזהו הרע שבשיטת ווקום) שהפחד הערבי מחייב צמצום העליה, הגבלת ההתישבות והשלטה פוליטית של הערבים על היהודים. אי אפשר לנו להמנע ממלחמה זו, כי זוהי מלחמת הציונות. נגד חיזה זו עלינו לבסס חיזה הפוכה: אמנם אי קיפוח הערבים כאזרחים, אי נישולם, אי הרעת מצבם החמרי, אבל לא מחוך שלילת

הבית הלאומי או קריסטליזציה שלו - אלא מתוך פיתוח מכסימלי של אפשרויות הארץ.

ואשר לפקידות - לא מלחמה סיטונית בפקידות, לא רד ווקופ. לא נכון הדבר שאומר ביילינסון שלא אמרנו אף פעם: רד נציב. אמרנו זאת ביחס לבולס - והוא ירד. אמרנו זאת ביחס לצ'נסלור ולוק. אין אנו יכולים להגיד זאת ביחס לווקופ - כי הוא מורכב יותר מבולס וצ'נסלור, והחיוב והשלילה שלו הם מעורבים יותר מדי, ולא נרכוש אהדת הועדה, - אהדתה של זו אולי לא נרכוש בין כך ובין כך, אבל לא נרכוש גם אהדת דעת הקהל באנגליה - והיא המכרעת - אם אנו לא נהיה צודקים ביחס לנציגי אנגליה, ולא נדע להאשים מה שיש להאשים, ולהעריך מה שיש להעריך. אבל שאלת הפקידות אינה רק שאלת הנציב. עלינו להעמיד את הועדה על האופי המיוחד במינו של התפקיד הארצישראלי, שאין לו אח בכל האימפריה הבריטית, ואשר הגשמתו אינה אפשרית בלי פקידות המבינה את התפקיד המיוחד הזה ורוצה ומוכשרה לקיימו. את שאלת הפקידות עלינו להעמיד על גובה פרינציפיוני פוליטי. העמדה זו לא תפגע ברגשות האנגלים - האנגלים הטובים שאת אהדתם אנו מבקשים - והיא תובן על ידי אנשי מדינה המסוגלים ורוצים לחדור לפרובלמטיקה של המנדט האר"י.

ושוב אני רואה לצערי שלמרות אריכות דברי לא
עמדתי על כמה ענינים מכאיבים ומחמיהים שבכירורי הועדה והמרכז.
אבל עלי לסיים. ההמשך אולי יבוא בעל פה.

ד.ב.ג.